

Στο Κουτάβι,
που μου δίνει ζωή

1

ΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΠΟΤΕ η στιγμή στη ζωή του καθενός από εμάς που πρέπει να κάνουμε τον απολογισμό μας. Αλλά όχι αυτούς τους ψευτο-απολογισμούς που κάνουμε κάθε μέρα, τα γλυκά ψεματάκια στον εαυτό μας. Όταν, π.χ., κοιτιέσαι στον καθρέφτη, βλέπεις τη μύτη σου, που 'ναι 45 νούμερο, και λες: *Σώπα, καημένη, μια χαρά μυτούλα έχω.* Ή όπως οι άπιστοι σύζυγοι, που ρίχνουν ένα γρήγορο στην γκόμενα, πάνε να νιώσουν ενοχές κι αμέσως λένε: *Πριτς που θα νιώσω ενοχές, η χαμούρα η γυναίκα μου θέλει 1.000 ευρώ το μήνα πιστωτικές μόνο για τον Καλογήρου. Καλά της κάνω και την κερατώνω, το δικαιούμαι.*

Εγώ δεν μιλάω για τέτοιους απολογισμούς, για ψέματα. Μιλάω για την αλήθεια. Κι η αλήθεια, και πείτε με απαισιόδοξη, τις περισσότερες φορές πονάει. Τσούζει. Φαρμακώνει.

Έτσι κι εγώ, απόψε, το μοιραίο βράδυ, αποφάσισα να κάνω έναν απολογισμό. Καθόμουν στην ταρατσα του πατρικού μου (που 'ναι κανονικά μητρικό μου, αλλά τις λέξεις τις φτιάξανε οι άντρες, όπως τους βολεύει). Συγκεκριμένα, στην ταρατσα της μονοκατοικίας όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα, επί της οδού Φωκυλίδου, καρφί απέναντι απ' τη Δεξαμενή. Κι ακόμα πιο συγκεκριμένα, θα σας πω και τι φορούσα: ένα τσιτάκι εμπριμέ της πλάκας, που 'ταν ωστόσο *Vivienne Westwood* και το 'χα

πληρώσει τρεις βασικούς μισθούς, την κοτρόνα που μου 'χε χαρίσει ο Πέτρος στον παράμεσο -γι' αυτό δεν είχα τιμή, αλλά το 'κοβα καμιά τριανταριά χιλιάρικά μες στο νερό- και κάτι μποτίνια μαύρα με κρόσσια, πολύ μπάνικα (τα *dannée* του Μανόλο, για τους άρρωστους), που κι αυτά την είχαν τη χιλιάρα τους.

Κι ο απολογισμός μου κατέληγε στο εξής συμπέρασμα:

Ήμουν -είμαι- μία σκύλα.

Μεγάλη σκύλα. Τεράστια. Ασυγχώρητη σκύλα. Κακιά γυναίκα, που λέει ο λαός, τσούλα, παλιοπουτάνα, ίδια η μάνα μου (σ' αυτό το τελευταίο είπα να σταματήσω τον αυτο-οικτιρισμό, γιατί η ιδέα πως ήμουν ούνα φάτσα ούνα ράτσα με την Αδριανή μ' έκανε να φλερτάρω σοβαρά με την ιδέα της αυτοκτονίας - ήμουν, βλέπετε, και στην ταράτσα).

Ένωθα ανυπόφορη δυστυχία, για όσα είχα κάνει, και για όσα ετοιμαζόμουν να κάνω. Και θυμάστε αυτό που σας έλεγα πιο πάνω, για την αλήθεια; Να ποια ήταν η αλήθεια: μπορεί να ήμουν η πανέμορφη, καλλίγραμμη μοναχοκόρη βαθύπλουτης, ιστορικής οικογένειας των Αθηνών, το βράδυ της παραμονής του γάμου της με τον πιο επιτυχημένο και κοσμοαγάπητο δημοσιογράφο της χώρας (και ακαταμάχητο γκόμενο, ανάθεμά τον), ωστόσο ήμουν δυστυχημένη.

Και όσοι από εσάς -ή μάλλον *όσες*, το καταλαβαίνω, είναι ανθρώπινο, κι εγώ στη ζωή μου γυναίκες έχω μισήσει περισσότερο, ο ψυχίατρός μου λέει ότι οφείλεται σε προβολή-, *όσες* από εσάς λοιπόν σκέφτεστε: *Άντε γαμήσου, κούκλα μου, που 'σαι και δυστυχημένη, που εγώ με το μνηϊάτικο τραβιέμαι απ' το πρωί ως το βράδυ να προλάβω τους λογαριασμούς, και πρέπει μετά να παίξω και ξύλο στο Ζαγα της Σταδίου για το τελευταίο ζακετάκι large οχτώ ευρώ το κομμάτι, όσες από εσάς σκέφτεστε έτσι, σας παρακαλώ: σκεφτείτε τη Χριστίνα Ωνάση, σκεφτείτε τη Μέριλιν. Αν ήταν αυτές δυστυχημένες, εγώ δηλαδή γιατί να μην είμαι;*

ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΧΡΥΣΩΣΩ ΤΟ ΧΑΠΙ, θα σας πω και κάτι ακόμα: την πρώτη φορά που έκανα αυτό τον απολογισμό και κατέληξα λίγο-πολύ στο ίδιο συμπέρασμα (ότι δηλαδή είμαι ένα μηδενικό, η ζωή μου είναι σκατά και καλύτερα να πέθαινα), μπορεί να ήμουν πλούσια, αλλά δεν ήμουν καθόλου ωραία. Ήμουν χοντρή. Δηλαδή όχι ακριβώς χοντρή, αλλά στη σκληρή εποχή μας, όταν είσαι 1,63 και ζυγίζεις 63 κιλά, θεωρείσαι από την πλειονότητα τετράπαχη, από τη μειονότητα παχουλή κι απ' τους γονείς σου θεά. Εγώ δεν είχα καν αυτό το τελευταίο – οι γονείς μου απλώς αδιαφορούσαν.

Καθόμουν λοιπόν η καλόψυχη χοντρή, πίνοντας το τρίτο μου τζιν τόνικ (είχα μόλις γυρίσει απ' τις σπουδές μου στην Αγγλία και δεν είχα συνηθίσει ακόμα στην ιδέα ότι μπορεί να νυχτώνει και να είσαι ξεμέθυστος), κοίταζα τα φωτάκια του Λυκαβηττού και σκεφτόμουν ότι αν ζούσα στην εποχή του Ρούμπενς –σπούδασα Ιστορία της Τέχνης–, θα ήμουν όντως μια θεά, αλλά τώρα ήμουν απλώς μια υπέρβαρη κουράδα, με την πιο ελεεινή δουλειά κι ένα διπρόσωπο, ύπουλο φίδι για αφεντικό: τον μετέπειτα αγαπημένο και εκλεκτό της καρδιάς μου, το χρυσό αγόρι της ελληνικής δημοσιογραφίας, Πέτρο Νάνο. Τότε ακόμα φυσικά δεν ήταν ο αγαπημένος μου. Τότε τον μισούσα σχεδόν με το ίδιο πάθος που μισούσα τον εαυτό μου, και τα τουλάχιστον δεκαπέντε περιττά κιλά μου.

NΟΜΙΖΩ ΒΕΒΑΙΑ ότι όλα τα παιδιά των υπερβολικά πλούσιων και υπερβολικά αδιάφορων γονιών περνούν διακυμάνσεις στο βάρος. Φταίνε οι συνθήκες της ζωής τους. Για παράδειγμα, όταν γεννήθηκα, κι η Αδριανή αρνήθηκε να με θηλάσει (γιατί πιθανώς το θεωρούσε λαϊκό ή τετριμμένο), και να ασχοληθεί μαζί μου (γιατί βαριόταν απερίγραπτα), αφήνοντας πλήρως την ευθύνη της ανατροφής και της διατροφής μου σε διάφορες ξένες γυναίκες, τροφούς, νταντάδες και κάθε λογής δουλικά, εγώ αντέδρασα αρνητικά. Αφού δεν με ήθελε η μάνα μου, κι εγώ δεν θα 'τρωγα. Θε κράταγα το στόμα μου ερμητικά κλειστό, να πεθάνω της πείνας. Και πράγματι, μέχρι τα πέντε μου χρόνια, οι φωτογραφίες δείχνουν ένα κοριτσάκι λεπτό σαν σπίρτο, που –σύμφωνα με μαρτυρίες– λιποθυμούσε με το παραμικρό, προφανώς απ' την πεισματική του άρνηση να τραφεί.

Έπειτα ήρθαν τα χρόνια του σχολείου, το άγχος της επαφής με μια άλλη κοινωνία, την κοινωνία των παιδιών (συγκεκριμένα: των πλούσιων σκατόπαιδων), ο ανταγωνισμός, οι πρώτες αποπειρες φιλίας, η πρώτη απόρριψη. Κι επειδή δεν υπήρχε κανένα ίχνος ανθρώπινης επαφής που να μπορεί να με παρηγορήσει ή να καλύψει τις ανασφάλειές μου, άρχισα να τις γεμίζω με γεμιστά κρουασάν και προφιτερόλ και μέσα σε λίγα χρόνια φούσκωσα

σαν μπαρόνι. Η αναμνηστική φωτογραφία της πρώτης γυμνασίου μου προκαλεί ακόμα τρόμο, δεν θέλω ούτε να τη σκέφτομαι. Ήμουν με διαφορά το παχύτερο παιδί σ' ολόκληρο το Κολέγιο.

Και μετά; Μετά ήρθε η εφηβεία, και μαζί της η ερωτική επιθυμία. Υπήρχε βέβαια κι ένα ίχνος αμυδρής αποστροφής εκ μέρους της Αδριανής –θεωρούσε το πάχος λαϊκό–, αλλά η μάνα μου πάντα με αντιμετώπιζε με αμυδρή αποστροφή ή ενόχληση, και, όπως επίσης καταλάβατε, θεωρεί ό,τι δεν της αρέσει λαϊκό. Ο κύριος λόγος λοιπόν για την πρώτη μεγάλη διαίτα της ζωής μου ήταν η συνειδητοποίηση ότι ακόμα κι αν έστηνα όλους τους συμμαθητές μου, απ' όλες τις τάξεις, έναν-έναν στον τοίχο και τους ζητούσα επ' απειλή όπλου να με χουφτώσουν ή να με φιλήσουν (δεν συζητάμε να με γαμήσουν), όλοι μα όλοι ανεξαιρέτως θα προτιμούσαν το θάνατο παρά εμένα. Έτσι, επί ένα χρόνο λύσσαξα της πείνας, με την ελπίδα να πάρω από κάποιον συνομήλικο ή μεγαλύτερό μου τη στοργή που μου έλειπε, αλλά όταν πλέον είχα σκεβρώσει και κανείς στο μεταξύ δεν είχε εκδηλώσει την επιθυμία να με χουφτώσει ή να με φιλήσει, αποφάσισα ότι όλα στη ζωή είναι μάταια.

Τέλειος συγχρονισμός με την έτσι κι αλλιώς μαυρόψυχη περίοδο που περνούν όλοι οι έφηβοι. Εγώ λοιπόν το πέρασα στα άκρα και, σαν αντίδραση στον κόσμο που με ήθελε αδύνατη κι όταν αδυνάτισα εξακολουθούσε να με αγνοεί, σαν αντίδραση στην Αδριανή που εξακολουθούσε να φέρεται σαν να μην υπήρχα –και με τη βοήθεια των αντικαταθλιπτικών που με τάιζε, ελπίζοντας ότι θα σταματούσα να φοράω μόνο μαύρα και να ακούω heavy metal στη διαπασών–, έγινα πάλι ένα ανθρωπόμορφο αερόστατο. Σαν να ήθελα να πω: *Ε όχι, τώρα θα με αποδεχτείτε θέλοντας και μη, γιατί είμαι πιο ορατή κι από έπιπλο. Κι έτσι και δεν με αποδεχτείτε, πέφτω και σας πλακώνω άμα λάχει. Τουλάχιστον εκείνη την περίοδο είχα καλούς βαθμούς – γιατί δεν είχα τον*

αντιπερισπασμό των συμμαθητριών μου, που φιλιόντουσαν και χουφτωνόντουσαν και δεν είχαν καιρό για διάβασμα.

Κι έπειτα ήρθε η Αγγλία. Οι σπουδές, η ενηλικίωση, η φυγή από το σπίτι, κι όλα αυτά απλωμένα σε τέσσερα (μαζί με το master) ατελείωτα χρόνια σπουδών, σε μια χώρα που ευνοεί τον αλκοολισμό και την παχυσαρκία όπως η κοπριά τα λουλούδια. Ειλικρινά, κάθε φορά που ακούω ελληνόπουλα να εκθειάζουν μανιασμένα τις ομορφιές και την ξέφρενη ζωή του Λονδίνου, αναρωτιέμαι ποιο Λονδίνο ακριβώς εννοούν. Εγώ απ' το βροχερό νησί της Μεγάλης Βρετανίας έχω συγκρατήσει απλώς την καντήφλα μιας ζωής που αρχίζει στις εννιά το πρωί και τελειώνει αμείλικτα γύρω στις έξι, αφήνοντας χρόνο μονάχα για λευκό ψωμί του TESCO, λουκάνικα αγνώστου προελεύσεως, πατάτες, μπίρα, και φούντα. Που όλα παχαίνουν – ακόμα κι η φούντα σου ανοίγει την όρεξη.

Όταν γύρισα λοιπόν στην Ελλάδα, είχα το παρουσιαστικό που επισύρει την άλλοτε χαριτωμένη και πλέον αξιοθρήνητη προσφώνηση «μπουμπού». Ένα κι εξήντα τρία, εξήντα τρία κιλά. Τουλάχιστον, για καλή μου τύχη, κάποιος Γερμανός επί Κατοχής πρόπει να γάμησε – απ' το σόι του πατέρα μου, γιατί τη γιαγιά μου τη Νόρα δεν θα την άγγιζε ούτε ο ίδιος ο Χίτλερ, ακόμα και φούρνος του Άουσβιτς θα την ξέρναγε. Άρα μιλάμε μάλλον για τη μάνα του Νοταρά. Το θέμα είναι ότι γεννήθηκα και παρέμεινα ξανθιά και γαλανομάτα. Χρώματα που ευτυχώς έχουν ακόμα πέραση στην Ελλάδα, χάρη στη γοητεία του εξωτικού... την οποία συνειδητοποίησα ακόμα πιο σκληρά σ' ένα ταξίδι μου στην Κοπεγχάγη, όπου όλες οι γυναίκες είναι δίμετρες καλλονές με πλατινέ μαλλί και μάτι τρκουάζ φωσφοριζέ που λάμπει στο σκοτάδι, κι όπου η τρίχα κι η αρκουδίλα περνάνε για θεότητες, κι εγώ με το ταπεινό μου ανάστημα και τα ξέθωρα γαλάζια ματάκια μου ένιωθα σαν μεταχειρισμένη καπότα. Όμως φεύγω απ' το θέμα μου.

Μία και τελευταία φορά αδυνάτισα στη ζωή μου. Κι όταν κατάλαβα πως η δίαιτα αυτή ήταν μία ακόμα θυσία στο βωμό του μεγαλύτερου έρωτα και συγχρόνως του μεγαλύτερου καθάρματος που γνώρισα στη ζωή μου, έπεσα σε τέτοια κατάθλιψη, που άρχισα να τρώω πάλι το καταπέτασμα. Αλλά δεν ξαναπάχυνα – γιατί είχα ήδη γίνει σκύλα. Κι ως γνωστόν το σκύλιασμα σου τρώει ενέργεια, σε λιώνει από μέσα σου. Οι περισσότερες σκύλες είμαστε αδύνατες.

Σαν την Αδριανή, που κοκορεύεται ότι στη διάρκεια της εγκυμοσύνης της έχασε δύο κιλά από το στρες της προετοιμασίας.

Ο ΠΩΣ ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΗΔΗ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ, έχω ένα σημαντικό, βαθύ και πιθανώς άλυτο πρόβλημα με τη μητέρα μου.

Θυμάμαι χαρακτηριστικά την τελευταία μου συνεδρία, όταν ο ίδιος ο ψυχαναλυτής μου, απελπισμένος, μου το επισήμανε.

«Αν είχα ένα ευρώ για κάθε φορά που ανέφερες τη μαμά σου, θα ήμουν εκατομμυριούχος», είπε κι άναψε τσιγάρο.

«Είσαι ήδη εκατομμυριούχος, Βασίλη», του απάντησα τσαντισμένη. «Κουράρεις τη Νόρα και την Αδριανή από το '60, κι εμένα από το '94. Μέχρι και το τσιγάρο που καπνίζεις αυτή τη στιγμή είναι αγορασμένο με λεφτά της Αδριανής».

«Πάντως πρόσεχε. Αν πεθάνει, θα έχεις πρόβλημα».

«Εσύ να δεις τι πρόβλημα θα έχεις».

Υποθέτω όμως ότι χρειάζεστε κάποιες στοιχειώδεις συστάσεις με τα πρόσωπα του δράματος.

Η Αδριανή Μπέρταχα γεννήθηκε το 1940, και προς τιμήν της –με σκοτώνει να πρέπει να πω καλό λόγο για τη μάνα μου, αλλά της το αναγνωρίζω– δεν έκρυψε ποτέ την ηλικία της. Αλλά δεδομένης της αφύσικης έπαρσης που τη διακατέχει για οτιδήποτε αφορά την καταγωγή και τη γέννησή της, η Αδριανή όχι μόνο δεν κρύβεται, αλλά επιδεικνύεται με κάθε δυνατό τρόπο.

Ο παππούς της, γόνος της νησιωτικής πλουτοκρατίας, ήταν βουλευτής από τον 19^ο αιώνα. Ο πατέρας της και παππούς μου υπήρξε εμβληματικός καθηγητής της Νομικής Αθηνών και μέτεπειτα πρύτανης. Από τα χέρια του, ως φοιτητής, είχε περάσει ως κι ο μέγας Καραμανλής. Όταν πέθανε κι ησύχασε κι ετάφη στον φρικαλέο οικογενειακό μας τύμβο στο Α΄ Νεκροταφείο, ο παππούς μου από άνθρωπος έγινε αμφιθέατρο. Ομολογώ ότι ακόμα ταράζομαι κάθε φορά που βρίσκομαι σε κάποιο καφέ κι ακούω φοιτητές της Νομικής να λένε ότι θα δώσουν το τάδε μάθημα «στου Μπέρταχα»· είναι σαν να με αγγίζει το παγερό αστρικό χέρι της Αδριανής.

Εκτός όμως από το αμφιθέατρο, ο παππούς μου άφησε πίσω του τη σύζυγό του, Νόρα, τη μοναχοκόρη του, Αδριανή, κι ένα δικηγορικό γραφείο στην Αναγνωστοπούλου, του οποίου η πελατεία περιλάμβανε την πλειονότητα των πολιτικών ανδρών της εποχής εκείνης – κι ίσως και της σημερινής, ειλικρινά, δεν ασχολούμαι, για να ξέρω. Η Νόρα, μια βλοσυρή μεγαλοαστή, απόφοιτος Νομικής και η ίδια, με ταμπεραμέντο και παράστημα δεσμοφύλακα, διαδέχτηκε το μακαρίτη Μπέρταχα στο τιμόνι της επιχείρησης. Και πιθανώς να συνέβαινε το ίδιο και με την Αδριανή, μόνο που η μητέρα μου κατάφερε να ξεπεράσει σε αυταρχισμό και εγωπάθεια τη γιαγιά μου. Μπορεί μεν να σπούδασε κι αυτή νομική επειδή το επέβαλλε εθιμικά η καταγωγή της – περίπου όπως μας στέλνουν στο Κολέγιο, για να γίνουμε αχταρμάς με τα παιδιά των βουλευτών και να διαφυλάξει η αριστοκρατία την πολύτιμη ενδογαμία της–, ωστόσο η ιδέα τού να εργαστεί η ίδια, με τέτοια περιουσία και τέτοια ευγενική καταγωγή, της φαινόταν «ανυπόφορα λαϊκή».

Κάπως έτσι πρέπει να μπαίνει ο Νοταράς στην ιστορία. Ο πατέρας μου, βλέπετε, ήταν ένας αυτοδημιούργητος δικηγόρος μετρίας εμφάνισης και μετριοτάτης περιουσίας, αλλά είχε ένα

παμπάλαιο, ετοιμόρροπο πατρικό στην Πλάκα και οι κακές γλώσσες τον θέλαν ορφανεμένο απόγονο Βυζαντινών. Τι ακριβώς Βυζαντινών, δεν ξέρω, γιατί ο Νοταράς δεν έχει πάνω του τίποτα το ηγεμονικό ή το μεγαλεπήβολο. Είναι ο αρχετυπικός *petit*. Ένας υποτακτικός γυαλαμπούκας – πράγμα που ωστόσο ίσως να βόλευε τη νεαρή τότε μάνα μου, η οποία έτσι κι αλλιώς δεν επρόκειτο ποτέ να παντρευτεί από έρωτα: άνθρωποι τόσο εγωκεντρικοί όσο η Αδριανή είναι ανίκανοι να ερωτευτούν οτιδήποτε άλλο πέρα από τον εαυτό τους. Έτσι, ο πατέρας μου γέμισε απλώς την εικόνα της ευπρεπούς, αποκατεστημένης οικογένειας και το κενό εξουσίας στο γραφείο, λύνοντας διά παντός το «λαϊκό» βιοποριστικό πρόβλημα όλων μας κι αφήνοντας γυναίκα και πεθερά να διαφεντεύουν ως θηλυκοί μπράβοι το σπίτι του, τη ζωή του και το προϊόν του ατυχέστερου απ' τα σπερματοζωάρια του: εμένα.

Απ' τη γιαγιά μου έχω ευτυχώς ελάχιστες αναμνήσεις, γιατί εδώ και πάνω από τριάντα χρόνια περνάει τους μισούς μήνες του χρόνου ταξιδεύοντας. Εξακολουθεί δε να μου στέλνει φωτογραφίες της με *mms*, συνήθεια σπάνια, αλλόκοτη και τρομαχτική: δεν ξέρω αν υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που όταν χτυπάει το κινητό τους φοβούνται ότι μπορεί να αντικρίσουν την αγριωπή φάτσα της ογδοντάχρονης γιαγιάς τους με φόντο τους δίδυμους ουρανοξύστες της Κουάλα Λουμπούρ. Στη Νόρα επίσης οφείλω και την ιδιότυπη ονοματολογία των γονιών μου. Τον πατέρα μου, από άφατη περιφρόνηση στο ταπεινό του κοινωνικό εμβαδό ή κι από κάποιο κρυφό πάθος με την κυριολεξία (νομίζω πως οι νοτάριοι επί Βυζαντίου ήταν κάτι σαν νομομαθείς γραμματείς), τον φώναζε απλώς με το επίθετό του. «Ο Νοταράς». Ή μάλλον «Πού είναι ο Νοταράς;», με τα χείλη σφιγμένα σε μια γκριμάτσα αποστροφής, σαν να μιλούσε για τα σκατά της. Βέβαια με το ίδιο ακριβώς ύφος μιλούσε και για

την κόρη της. Τη θυμάμαι να διακόπτει τα ανέμελα παιδικά παιχνίδια μου με τη Φιλιππινέζα, να ορθώνει το απειλητικό της ανάστημα και να ρωτάει βροντερά: «Πού είναι η Αδριανή;» (Μια μάλλον αφύσικη μανία με τον έλεγχο, αφού θεωρώ ότι είναι δύσκολο να χάσεις κάποιον μες στο ίδιο σου το σπίτι, ακόμα κι αν πρόκειται για τριώροφη μονοκατοικία.)

Βέβαια έχω φύγει και πάλι απ' το θέμα μου, αλλά καλά κάνω, γιατί το θέμα είναι η μητέρα μου, και, ό,τι κι αν λέει ο ψυχαναλυτής μου, κατά βάθος δεν μου αρέσει όχι μόνο να μιλάω για την Αδριανή, αλλά ούτε καν να τη σκέφτομαι.

Αλλά μιας κι έγινε ήδη λόγος περί ονομάτων, ας σας χαρίσω και το δικό μου. Το μεγαλύτερο ίσως έγκλημα της Αδριανής απέναντί μου. Είναι πιο εύκολο να το γράφεις, παρά να το λες.

Με λένε Σίσυ.